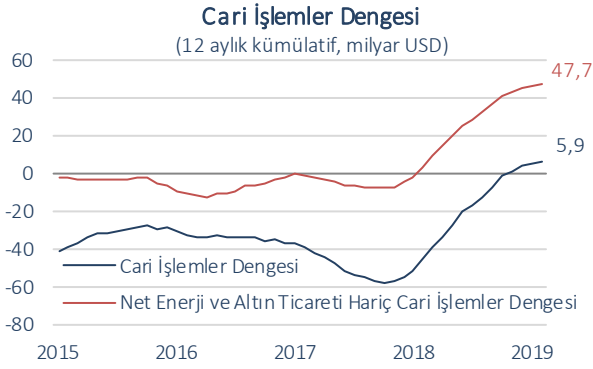

Eylül'de cari denge 2,48 milyar USD fazla verdi.

Ekonomik aktivitedeki nispeten zayıf seyrin cari denge üzerindeki etkisi Eylül ayında da sürdü. Cari fazla geçtiğimiz yılın Eylül ayına kıyasla %31,9 oranında genişleyerek 2,48 milyar USD düzeyinde gerçekleşti. Söz konusu gelişmede seyahat gelirlerinde kaydedilen artış belirleyici oldu. Son dönemde cari dengenin seyrinde önemli rol oynayan dış ticaret dengesinin etkisinin ise Eylül ayında azaldığı görüldü. Dış ticaret açığındaki yıllık daralma %5,2 ile önceki aylara kıyasla daha sınırlı düzeyde gerçekleşti.

12 aylık kümülatif cari fazla 5,9 milyar USD'ye, net enerji ve altın ithalatı hariç 12 aylık cari fazla da 47,7 milyar USD'ye ulaşarak yeni tarihi yüksek seviyelerine ulaştı.

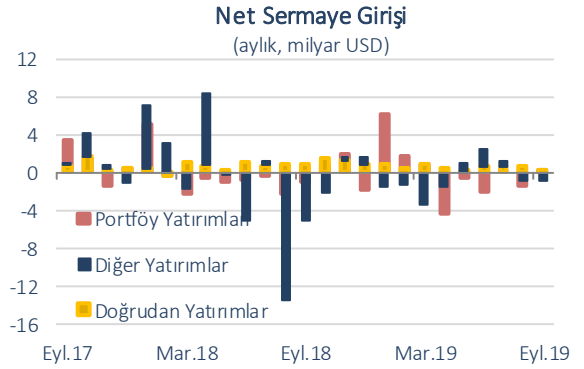

Seyahat gelirlerindeki artış sürüyor.

Eylül ayında seyahat gelirleri yıllık bazda %19,2 oranında artarak 3,8 milyar USD oldu. Bu dönemde, seyahat giderleri ise yıllık bazda sınırlı oranda geriledi. Böylece, net seyahat gelirleri Eylül'de geçtiğimiz seneye kıyasla %21,7 oranında yükselerek 3,5 milyar USD düzeyinde gerçekleşti. 12 aylık kümülatif net seyahat geliri artmaya devam ederek 24,4 milyar USD ile Mart 2015'ten bu yana en yüksek düzeye ulaştı.

Net doğrudan yatırımlarda sınırlı sermaye girişi...

Eylül ayında net doğrudan yatırımlardan kaynaklanan sermaye girişi 8 milyon USD ile oldukça sınırlı düzeyde gerçekleşti. Eylül'de yurt içine yönelik doğrudan yatırımlar yıllık bazda %84,7 oranında gerileyerek 187 milyon USD düzeyine indi. Söz konusu tutar 2005 yılından bu yana ilgili kalemden kaydedilen en düşük aylık sermaye girişi oldu. Bu çerçevede, 12 aylık kümülatif net doğrudan yatırımlar düşüş eğilimini sürdürerek 7,9 milyar USD'ye geriledi.

Portföy yatırımlarında sermaye girişi gözlemlendi.

Ağustos ayında 1,3 milyar USD'lik sermaye çıkışının yaşandığı portföy yatırımları kaleminde Eylül'de 144 milyon USD ile sınırlı sermaye girişi kaydedildi. Bu dönemde, yurt dışı yerleşiklerin hisse senedi piyasasında 120 milyon USD, DİBS piyasasında 149 milyon USD net alım yaptığı görüldü.

Diğer yatırımlarda 832 milyar USD'lik net sermaye çıkışı...

Eylül'de diğer yatırımlar kaleminde 832 milyon USD tutarında net sermaye çıkış gerçekleşti. Söz konusu gelişmede yurt içi bankaların yurt dışı muhabirlerindeki efektif ve mevduatlarının 2,5 milyar USD artması belirleyici oldu. Bununla birlikte, aynı dönemde yurt dışı bankaların yurt içindeki mevduatı da 510 milyon USD artış kaydetti.

Türkiye'ye Net Sermaye Hareketleri

	12 aylık kümülatif veriler		Finansmandaki Payı (%)	
	Aralık 2018	Eylül 2019	Aralık 2018	Eylül 2019
Cari İşlemler Dengesi	-27.031	5.894	-	32,7
Sermaye ve Finans Hesabı Net Giriş	-2.452	1.660	-	-
-Doğrudan Yatırımlar	9.410	7.893	24,2	43,8
-Portföy Yatırımları	-3.115	1.003	-	5,6
-Diğer Yatırımlar	-8.809	-7.260	-	-
-Diğer	62	24	0,2	0,1
Net Hata ve Noksan	19.107	3.203	49,0	17,8
Rezervler⁽¹⁾	10.377	-10.758	26,6	-

Not: Rakamlar yuvarlamadan ötürü toplamı vermeyebilir.

(1) Rezervler, toplam net sermaye girişleri ile cari denge arasındaki fark olup (-) değer rezerv artışını, (+) değer rezerv azalışını gösterir.

Kaynak: TCMB, Datastream

Eylül ayında bankalar 809 milyon USD, Genel Hükümet 138 milyon USD tutarında net kredi geri ödemesi gerçekleştirdi. Aynı dönemde, diğer sektörlerin ise 682 milyon USD net kredi kullandığı izlendi. Böylece, 12 aylık kümülatif verilere göre uzun vadeli borç çevirme oranı Eylül ayı itibarıyla bankacılık sektöründe %69 olurken, diğer sektörlerde %101 düzeyinde gerçekleşti.

Rezerv varlıklar ve net hata noksan...

Eylül ayında rezerv varlıklar kalemi 29 milyon USD ile sınırlı oranda artarken, net hata noksan kaleminde 1,8 milyar USD'lik sermaye çıkışı yaşandı.

Beklentiler...

Ekonomik aktivite kaydedilen ılımlı toparlanma ve seyahat gelirlerinde beklenen mevsimsel düşüşün etkisiyle yılın son çeyreğinde cari dengenin açık vereceğini tahmin ediyoruz. 2019 yılı tamamında ise, Türkiye ekonomisinin 2001 yılından bu yana ilk kez sınırlı da olsa cari fazla vereceğini öngörüyoruz.

Ödemeler Dengesi	(milyon USD)				
	Eylül 2019	Ocak - Eylül 2018	Ocak - Eylül 2019	% Değişim	12 Aylık Kümülatif
Cari İşlemler Dengesi	2.477	-29.238	3.687	-	5.894
Dış Ticaret Dengesi	-867	-41.188	-13.097	-68,2	-13.825
Hizmetler Dengesi	4.324	19.989	24.947	24,8	30.789
Seyahat (net)	3.471	15.969	19.794	24,0	24.450
Birincil Gelir Dengesi	-1.088	-8.435	-8.869	5,1	-12.235
İkincil Gelir Dengesi	108	394	706	79,2	1.166
Sermaye Hesabı	-6	61	23	-62,3	24
Finans Hesabı	709	-11.433	5.552	-	9.122
Doğrudan Yatırımlar (net)	-8	-5.808	-4.291	-26,1	-7.893
Portföy Yatırımları (net)	-144	3.636	-482	-	-1.003
Net Varlık Edinimi	112	1.587	4.083	157,3	5.643
Net Yükümlülük Oluşumu	256	-2.049	4.565	-	6.646
Hisse Senetleri	120	-1.352	554	-	775
Borç Senetleri	136	-697	4.011	-	5.871
Diğer Yatırımlar (net)	832	7.625	6.076	-20,3	7.260
Efektif ve Mevduatlar	1.729	3.868	5.531	43,0	2.162
Net Varlık Edinimi	2.504	12.901	13.457	4,3	7.841
Net Yükümlülük Oluşumu	775	9.033	7.926	-12,3	5.679
Merkez Bankası	-18	5.041	508	-89,9	-258
Bankalar	793	3.992	7.418	85,8	5.937
Yurt Dışı Bankalar	510	3.919	4.301	9,7	2.117
Yabancı Para	764	947	4.264	350,3	813
Türk Lirası	-254	2.972	37	-98,8	1.304
Yurt Dışı Kişiler	283	73	3.117	4.169,9	3.820
Krediler	376	3.611	10.759	198,0	16.535
Net Varlık Edinimi	111	-233	36	-	390
Net Yükümlülük Oluşumu	-265	-3.844	-10.723	179,0	-16.145
Bankacılık Sektörü	-809	-9.561	-8.734	-8,6	-14.255
Bankacılık Dışı Sektörler	682	6.291	-953	-	-607
Ticari Krediler	-1.259	205	-10.142	-	-11.450
Diğer Varlıklar ve Yükümlülükler	-14	-59	-72	22,0	13
Rezerv Varlıklar (net)	29	-16.886	4.249	-	10.758
Net Hata ve Noksan	-1.762	17.746	1.842	-89,6	3.203

İktisadi Araştırmalar Bölümü

İzlem Erdem
Bařekonomist
izlem.erdem@isbank.com.tr

İlker řahin
Uzman
ilker.sahin@isbank.com.tr

Alper Gürler
Birim Müdürü
alper.gurler@isbank.com.tr

Gamze Can
Uzman
gamze.can@isbank.com.tr

H. Erhan Gül
Müdür Yardımcısı
erhan.gul@isbank.com.tr

Ayřim Kalkan
Uzman Yardımcısı
aysim.kalkan@isbank.com.tr

Bütün yayınlarımıza <https://ekonomi.isbank.com.tr> adresinden erişebilirsiniz.

YASAL UYARI

Bu rapor Bankamız uzmanları tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır ve hiçbir şekilde finansal enstrümanların alım veya satımı konusunda tavsiye veya finansal danışmanlık hizmeti sağlanması olarak yorumlanmamalıdır. Bu raporda yer verilen görüş ve değerlendirmeler, hiçbir şekilde Türkiye İş Bankası A.Ş.'nin kurumsal yaklaşımını yansıtmamakta olup, raporu kaleme alan uzmanların kişisel görüş ve değerlendirmeleridir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgi, görüş ve değerlendirmelerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda herhangi bir şekilde garanti vermemektedir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgilerde herhangi bir bildirimde bulunmaksızın değişiklik yapma hakkına sahiptir. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Türkiye İş Bankası A.Ş. hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir.

İşbu rapor üzerinde Bankamızın telif hakkı olup, Bankamızın yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Tüm haklarımız saklıdır.